

7. Лозинський І. Є. Особливості планування інвестиційних проектів з відтворення виробничої потужності збиткових вуглевидобувних підприємств / Економіка промисловості. 2011. № 2-3. С. 193-197.

8. Замула І. В. Природноресурсний потенціал як об'єкт бухгалтерського обліку / Уч. зап. Таврич. нац. ун-та ім. ВИ Вернадського. Сер.«Юрид. науки. 2008. Т. 19. №. 58. С. 182-182.

9. Серебрянський Д.М. Оподаткування прибутку підприємств та його вплив на інвестиційну діяльність в ринкових умовах [Текст] : дис. ... канд. ек. наук : 08.04.01. Ірпінь, 2006. 200 с.

10. Система податкових пільг в Україні у контексті європейського досвіду / Соколовська А.М., Єфименко Т.І., Луїна І.О. та ін. ; за заг. ред. А.М. Соколовської. К. : НДФІ, 2006. 316 с.

11. Цуркан І. М., Герасимова І. Ю. Податковий механізм стимулювання інвестиційної діяльності підприємств гірничо-металургійного комплексу України / Держава та регіони. Серія : "Економіка та підприємництво". 2014. № 2 (77). С. 135–142.

УДК 332.021.8+ 330.15

Хлобистов Є.В.

*д.е.н., професор, Національний університет
«Києво-Могилянська Академія» (м.Київ)*

Слезак Міхал

*Магістр Економіки,
Вища школа економіки та гуманітаристики
(м. Бельско-Бяла, Польща)*

ІНВЕСТИЦІЇ У ПРИРОДООХОРОННУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

Проблеми економічного зростання, чинників і факторів, що його формує і забезпечує сталий розвиток національного господарства привертають останнім часом усе більшу увагу. Саме тому актуалізувалась проблема переходу до сталого соціально-економічного розвитку національних і регіональних систем з урахуванням нових реалій, трансформації механізму ефективного управління, визначення методів і підходів до забезпечення сталого розвитку.

За участю авторів було проведено дослідження динаміки природоохоронної діяльності в ЄС та Україні (усі природоохоронні

витрати, капітальні інвестиції, поточні витрати) [1]. Класифікатори видів природоохоронної діяльності, за якими здійснюються ці витрати в Європі та у нас, достатньо гармонізовані тільки на рівні основних напрямів. Це дає змогу простежувати лише загальні витрати та інвестиції у поводження з відходами. Натомість, дані про витрати на поводження з відходами у країнах Євросоюзу доступні також у розрізі секторів і галузей економіки (наприклад, державні й муніципальні, промисловості й бізнесу, підприємств – спеціальних переробників відходів) в інтерактивній електронній базі даних Євростату.

Згідно з цією базою, у найбільш розвинених країнах Європи (старих членах ЄС-15) усі витрати на охорону природи впродовж 1995–2009 рр. перевищували 2,5%, а капітальні інвестиції у цю сферу загалом – 0,55% від ВВП. У країнах-лідерах (Німеччині та Франції), а також Великобританії найбільші природоохоронні витрати здійснювалися у другій половині 1990-х, у нових країнах ЄС (Польщі та Угорщині) – у другій половині 2000-х рр. В Україні частка природоохоронних витрат від ВВП у цей період зменшувалася (табл. 1).

Інвестиції в охорону природи в країнах ЄС здійснювалися більш нерівномірно, ніж поточні витрати. У Німеччині, Великобританії та Польщі пік частки природоохоронних капіталовкладень від ВВП припадає на першу половину, Франції – на другу половину 1990-х, а в Угорщині – на першу половину 2000-х років.

У розподілі поточних витрат за напрямками (видами) природоохоронної діяльності в країнах ЄС абсолютно домінують витрати на поводження з відходами (понад 46%), другою за значенням статтею витрат є очищення стічних вод (до 36%), а третьою у більшості країн – витрати на інші потреби. В Україні ситуація кардинально відмінна: у структурі поточних витрат домінують асигнування на очищення стічних вод – понад 47%, на другому місці – витрати на поводження з відходами – близько 24%, на третьому – витрати на зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферу – більше як понад 10% .

Таблиця 1

Середньорічні природоохоронні витрати та інвестиції
у державах ЄС та Україні по роках, % від ВВП*

Країна	Витрати на охорону природи, усього					Нагромадження капіталу в охорону природи, усього				
	1990 – 1994	1995 – 1999	2000 – 2004	2005 – 2009	2010 – 2014	1990 – 1994	1995 – 1999	2000 – 2004	2005 – 2009	2010 – 2014
ЄС-15	–	2,56	2,55	2,65	2,18 ²	–	0,61	0,55	0,59	0,40 ²
Німеччина	1,35	1,92	1,73	1,56	1,53 ⁴	0,61	0,60	0,41	0,35	0,34 ⁴
Франція	1,50	2,45	2,10	2,24	2,77 ³	0,47	0,53	0,49	0,56	0,50 ³
Великобри- танія	0,26	0,77	0,64	0,28	1,20 ³	0,10	0,13	0,09	0,09	0,18 ³
Угорщина	–	0,49	1,67	1,52	1,88 ³	–	0,64	0,79	0,50	0,50 ³
Польща	–	1,80	1,70	2,14	2,44 ²	–	1,34	0,66	0,64	0,72 ²
Україна	–	3,31 ¹	1,76	1,36	1,34	–	0,64 ¹	0,42	0,39	0,42

¹ Дані за 1996 р. ² Середнє за 2010-2013 рр. ³ Середнє за 2010-2012 рр. ⁴ Дані за 2010 р.

У розподілі інвестицій за напрямками природоохоронної діяльності в країнах ЄС домінує очищення стічних вод (особливо в Німеччині й Польщі – понад 55%). Другим за значенням напрямом капіталовкладень є або поводження з відходами (у більшості країн), або охорона атмосфери (зокрема, у Польщі). На відміну від них, в Україні основним напрямом природоохоронного інвестування є зменшення викидів в атмосферу (близько 40%), другим – очищення стічних вод (понад 24%), а за третю позицію конкурують охорона ґрунтів, водойм та ґрунтових вод і поводження з відходами. Відмінності в інвестиційній політиці (за напрямками капіталовкладень) відображають неоднакову пріоритетність (відносну актуальність) природоохоронних проблем у різних державах. У країнах ЄС питання забезпечення якості атмосферного повітря, захисту ґрунтів і ландшафтів в основному вирішені, тоді як в Україні – ні.

У структурі поточних природоохоронних витрат за джерелами фінансування в країнах ЄС домінують підприємства-спеціалізовані виробники (надавачі) природоохоронних послуг (понад 40%). У країнах ЄС-15 в цілому другу позицію посідають

державні та муніципальні витрати, тоді як у країнах-лідерах (Німеччині та Франції) і в периферійних державах ЄС (Угорщині та Польщі) – витрати бізнес-сектору (переважно промисловості). У ЄС для виконання основних обсягів поточної природоохоронної діяльності створений і постійно вдосконалюється інститут спеціалізованих надавачів відповідних послуг, водночас значний обсяг роботи покладається на підприємства, що спричиняють тиск на навколишнє природне середовище (у рамках діяльності з екологізації виробництва).

Стосовно структури природоохоронних інвестицій за джерелами фінансування в країнах ЄС-15 (та Єврозоні), то в країнах-лідерах домінують підприємства-спеціалізовані надавачі природоохоронних послуг (понад 45%). Вони здебільшого є неприбутковими організаціями, функціонування яких передбачає суспільну підтримку (муніципальну, громадську і державну). Другу позицію загалом посідають державні й муніципальні інвестиції, натомість, у країнах-лідерах – бізнес-сектор. У периферійних країнах ЄС основним джерелом капіталовкладень природоохоронного спрямування є бізнес-сектор (понад 45%), на другій позиції – державне і муніципальне фінансування (Польща) або інвестиції підприємств-спеціалізованих надавачів послуг (Угорщина).

Превалювання витрат бізнес-сектору (промисловості), та значна частка (понад 25%) держави й муніципалітетів у структурі природоохоронного інвестування у периферійних країнах ЄС є ознакою незавершеності в них процесів екологізації виробництва, недостатнього рівня розвитку мережі спеціалізованих підприємств, що надають природоохоронні послуги, а також реалізації політики скорочення відставання від країн-лідерів ЄС.

Таким чином, аналіз даних щодо природокористування (природоохоронної діяльності) в ЄС та Україні (усі природоохоронні витрати, капітальні інвестиції, поточні витрати) дав можливість сформулювати наступні висновки. Встановлено, що інвестиції в охорону природи в країнах ЄС здійснювалися більш нерівномірно, ніж поточні витрати. У структурі природоохоронних інвестицій за джерелами фінансування в країнах ЄС-15 (та Єврозоні) наступні тенденції: 1) в країнах-лідерах домінують підприємства-спеціалізовані надавачі природоохоронних послуг (понад 45%); 2) периферійних країнах ЄС основним джерелом

капіталовкладень природоохоронного спрямування є бізнес-сектор (понад 45%), на другій позиції – державне і муніципальне фінансування (Польща) або інвестиції підприємств–спеціалізованих надавачів послуг (Угорщина).

Особливе фактичне і потенційне значення для України мають проекти з муніципального фінансування саме периферійних держав ЄС. По завершенню загальноєвропейського карантину зростання зацікавленості в цих проектах з боку українського бізнесу буде зростати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В., Трофимчук В.О. Взаємозв'язок економічного зростання та асиміляційного потенціалу довкілля у забезпеченні сталого розвитку національного господарства. Управління проектами та розвиток виробництва. Северодонецьк: СНУ ім. В.Даля; Київ: Університет «Крок». 2019. № 1(69). С. 24-37.

УДК 330.341.1

Чечель А.О.

*доктор економічних наук, доцент, завідувач
кафедри публічного управління та адміністрування,
Донецький державний університет управління (м. Маріуполь)*

Пащенко Н.А.

*працівник ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДИНГ»,
здобувач ОС «магістр», спеціальності
«Адміністративний менеджмент»,
Донецький державний університет управління (м. Маріуполь).*

АЛЬТЕРНАТИВНА ЕНЕРГЕТИКА ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Історично склалося так, що економічний розвиток тісно пов'язаний із збільшенням вжитку енергії і зростанням викидів парникових газів, а поновлювана енергія може допомогти порушити це співвідношення, сприяючи стійкому розвитку. Хоча конкретний вклад відновлювальних джерел енергетики у сталий розвиток